

OPINIE
Participarea efectivă a societății civile în procesul de luare a deciziilor

30 iunie 2016

La 27 aprilie 2016, a avut loc o întâlnire trilaterală între reprezentanții Parlamentului, ai Guvernului și ai societății civile.¹ La această ședință, s-a decis crearea unui grup de lucru format din reprezentanții societății civile care să propună noi mecanisme de relansare a cooperării dintre Parlament, Guvern și societatea civilă, prin prezentarea a 3 opțiuni de colaborare (în continuare „grupul de lucru”). Aceste opțiuni urmează să fie dezbătute în cadrul Conferinței Anuale de cooperare dintre Parlament și societatea civilă din 4-5 iulie 2016. Participanții la conferință urmează să voteze una din cele 3 opțiuni, care va fi implementată ulterior de autorități.

Prezenta opinie reprezintă un comentariu la propunerile grupului de lucru privind eficientizarea colaborării dintre autoritățile publice și societatea civilă.² Opinia include 3 secțiuni:

- prima se referă la opțiunile prezentate de grupul de lucru;
- a doua - la acțiunile care urmează a fi întreprinse de autorități pentru a oferi oportunități mai mari pentru participarea societății civile la procesul de luare a deciziilor, indiferent de faptul dacă se creează sau nu un mecanism instituționalizat;
- a treia indică exemple de modificări legislative necesare pentru a îmbunătăți participarea societății civile în procesul decizional.

I. Avem oare nevoie de instituționalizarea participării societății civile la procesul de luare a deciziilor?

Organizațiile semnatare prezentei opinii susțin consolidarea mecanismelor de transparență decizională, responsabilitate și implicare a autorităților pentru a asigura procesul bunei guvernări. În același timp, semnatarii consideră ineficientă ideea creării unei entități instituționalizate (similare fostului Consiliului Național pentru Participare (în continuare, „CNP”)) la nivel de Parlament și/sau Guvern pentru asigurarea acestui proces. Implementarea unui asemenea model implică mai multe riscuri, cel mai important fiind limitarea *de facto* a procesului participativ, în special pentru organizațiile care nu vor face parte din componența CNP.

CNP a fost constituit pentru consultarea documentelor de politici și a proiectelor legislative strategice. În practică, membrii CNP erau consultați pe toate tipurile de acte normative, confundându-se consultarea CNP cu consultarea publică. Aceasta a dus la supraîncărcarea membrilor CNP și, ca și rezultat, scăderea eficienței acestora de a da un feedback calitativ și rapid asupra documentelor cu adevărat importante.

În plus, Hotărârea de Guvern nr. 11 din 19 ianuarie 2010, prin care s-a instituit CNP, nu prevedea criterii clare de selecție a membrilor CNP. Nici până acum nu se cunoaște cum autoritățile au decis care organizații să fie membre și care nu. Aceasta poate ridica întrebări cu privire la includerea unor membri care nu au experiență relevantă sau nu sunt reprezentativi.

Suplimentar, menținerea CNP ar putea duce la concentrarea vocii societății civile la câteva OSC. Aceasta poate genera de fapt divizarea societății civile și acuzarea membrilor CNP de elitism și lipsă de imparțialitate. De asemenea, un mecanism instituționalizat și cu funcții de președinte ar putea permite concentrarea prea mare a influenței unei singure persoane care este liderul CNP, și crearea condițiilor pentru promovarea unor interese străine intereselor reale ale societății civile.

Prin prisma experienței anterioare a CNP, nu este clar care sunt avantajele menținerii acestei instituții la nivel de Guvern și introducerea suplimentară a unei asemenea la nivel de Parlament. Atât Guvernul, cât și Parlamentul pot folosi instrumentele de consultare publică care sunt prevăzute deja atât în Legea cu privire

¹ <http://parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=c7SEBu%2b6ucE%3d&tabid=106&language=ro-RO>.

² <http://parlament.md/TRANSPAREN%C8%9AADECIZIONAL%C4%82/Reuniunidelucru/tabid/106/Id/12/language/ro-RO/Default.aspx>.

la transparența în procesul decizional, cât și în Regulamentul Parlamentului și Concepția de colaborare între Parlament și societatea civilă. Dacă mecanismele acestor acte normative ar fi implementate pe deplin, ar dispărea necesitatea creării unor structuri suplimentare.

În cadrul grupului de lucru, au fost vehiculate propuneri de instituire a unui secretariat pentru un CNP comun Guvern-Parlament, care să fie finanțat de donatori străini, iar după aceasta să treacă la finanțarea din buget. De asemenea, documentul grupului de lucru conține o secțiune în care este arătat costul implementării fiecărei opțiuni, printre care și costurile donatorilor. Presupunem că grupul de lucru s-a referit la faptul că donatorii să suporte cheltuieli la crearea structurii instituționalizate potrivit primelor 2 opțiuni. Suntem categoric împotriva acestei propuneri. Considerăm că consultarea publică trebuie să devină o practică uzuală în fiecare instituție publică și parte a activității zi de zi a funcționarilor publici. Este contraproductiv și illogic ca donatorii străini să plătească unii reprezentanți ai societății civile să îndeplinească obligațiunile de serviciu ale funcționarilor publici.

Subliniem că consultarea cu CNP sau orice formațiune instituționalizată a societății civile nu poate fi considerată „consultarea societății civile”. Vocile în societatea civilă sunt și vor fi diferite. Aceasta este expresia democrației și a libertății de opinie și de exprimare. Guvernul nu se poate aștepta la o voce sau opinie „consolidată” din partea societății civile. Solicitarea de a avea o singură opinie din partea OSC reprezintă mai degrabă o tendință de controlare a societății civile. Considerăm că autoritățile trebuie să analizeze cu atenție documentul produs de grupul de lucru, comentariile transmise la acest document, precum și discuțiile din cadrul conferinței din 4-5 iulie 2016 și să-și asume responsabilitatea privind implementarea modelului selectat.

Este important de reținut că societatea civilă nu este omogenă și aceasta nu poate fi limitată la un mecanism instituționalizat. Indiferent de modelul unui mecanism instituționalizat, rigorile unui proces transparent decizional trebuie respectate la toate nivelele. Crearea unui mecanism instituționalizat nu substituie obligația de consultare publică, la care poate participa orice persoană interesată.

În concluzie, nu susținem crearea unui mecanism instituționalizat pentru facilitarea participării societății civile în procesul decizional, dar propunem mai jos un șir de acțiuni pe care Parlamentul și Guvernul urmează să le întreprindă pentru asigurarea oportunităților veritabile de participare a societății civile în procesul decizional (secțiunea II de mai jos) și propunem crearea unui grup de lucru tehnic pentru modificarea unui șir de acte normative în vederea asigurării participării efective a societății civile în procesul decizional (secțiunea III de mai jos, include și exemple de acte normative ce urmează a fi modificate).

II. Ce trebuie să întreprindă Guvernul și Parlamentul pentru a oferi oportunități veritabile de participare a societății civile la procesul de luare a deciziilor

Deși autoritățile au adoptat mai multe acte normative menite să stimuleze și faciliteze consultarea publică în procesul de luare a deciziilor, practica arată că implementarea acestora are loc cu multe deficiențe. Ministrele au dezbătut public numai 9% dintre proiectele adoptate în 2013 și 14% în 2014. Consiliile raionale au dezbătut public 24% dintre proiectele adoptate în 2013 și 33% în 2014.³ În 2014, 8 din cele 16 ministere au publicat rapoarte privind transparența decizională, iar în 2015 numărul acestora a scăzut la 7. Chiar și așa, rapoartele autorităților cu privire la transparența decizională sunt mai degrabă o analiză cantitativă decât una calitativă și nu explică de fapt care a fost impactul consultărilor și dezbaterilor publice, care propuneri nu s-au acceptat și din ce motive, cum poate fi îmbunătățit acest proces în viitor.

În multe cazuri, Parlamentul ajunge să modifice esențial proiecte de legi care au fost consultate la nivel de ministere și guvern, inclusiv în a doua lectură, fără consultări și dezbateri publice (spre exemplu, Legea nr. 155 din 5 iulie 2012 (modificarea art. 236 din Codul de procedură civilă), Legea cu privire la avocatul

³ Studiu – ancheta, privind implementarea L. 239/2008 privind transparența decizională a autorităților publice din Republica Moldova, 2016, pag. 4, disponibil la <http://www.romaniacurata.ro/wp-content/uploads/2016/04/Raport-aplicare-L239-din-2008-mp-3.pdf>.

poporului din 2014, „Legea 2%” din 2014 etc.). Ca rezultat, proiectele adoptate de Parlament diferă mult de proiectele care au fost supuse consultărilor publice și față de argumentele incuse în nota informativă a proiectului. Regulamentul actual al Parlamentului nu stabilește reguli clare cu privire la modalitatea de promovare a proiectelor de lege care au fost supuse consultărilor publice la nivelul Guvernului și apoi modificate esențial de Parlament. Astfel, nu este clară utilitatea consultărilor publice organizate de ministere, atunci când proiectele sunt modificate esențial de Parlament. Un proces de consultare publică veritabilă nu presupune doar colectarea propunerilor și a obiecțiilor, dar și implementarea acestora, precum și argumentarea atunci când nu sunt acceptate. De asemenea, nu este suficient de bine reglementată obligația de a organiza dezbateri publice în cazul în care opiniile primite la proiectul consultat ridică obiecții substanțiale și bine argumentate cu privire la proiectul promovat.

Există o serie de standarde internaționale și europene cu privire la participarea reală a societății civile în procesul de luare a deciziilor, cum ar fi *Rezoluția pentru spațiul civic* a Consiliului ONU pentru Drepturile Omului din 2013,⁴ standardele Uniunii Europene privind Buna Guvernare,⁵ Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la statutul legal al organizațiilor neguvernamentale în Europa,⁶ *Codul de bune practici privind participarea societății civile în procesul de luare a deciziilor*⁷ ș.a.

Prin prisma principiilor dezvoltate în aceste standarde, precum și având în vedere garanțiile prevăzute în Legea nr. 239 din 11 noiembrie 2008 cu privire la transparența în procesul decizional și Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului nr. 797 din 2 aprilie 1996, considerăm că îmbunătățirea colaborării între autorități și societatea civilă poate fi realizată prin următoarele:

1. La nivelul Guvernului

- a. Elaborarea cadrului legal și instituirea, la nivelul Guvernului, a structurii responsabile de cooperarea cu societatea civilă, după cum este prevăzut la p. 1.1.1. al Planului de Acțiuni de implementare a Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile 2012-2015;
- b. Elaborarea, publicarea și actualizarea regulată a unei liste a OSC-urilor interesate de procesul decizional, pe domenii, inclusiv în urma recepționării cererilor în acest sens;
- c. Elaborarea și publicarea unor studii, cercetări înainte de a începe redactarea proiectelor de acte normative sau de politici publice care implică schimbări sistematice importante;
- d. Consultarea cu societatea civilă a analizelor *ex-ante* și a studiilor de cercetare efectuate până la elaborarea proiectelor;
- e. Elaborarea notelor informative comprehensive la proiectele de lege inițiate, care să cuprindă cauzele inițierii și problemele care vor fi soluționate, nu doar descrierea proiectului;
- f. Mărirea termenului de prezentare a comentariilor la proiectele consultate la 30 de zile calendaristice – termenul actual de 10 zile lucrătoare este prea mic și adesea nici nu se respectă de ministere. Pot fi prevăzute excepții de la acest termen pentru cazuri care nu suferă amânare. Fiecare excepție trebuie justificată convingător;
- g. Organizarea dezbaterilor publice pe marginea proiectelor de lege strategice și importante și atunci când în urma consultărilor publice au fost colectate opinii care ridică obiecții substanțiale și bine argumentate cu privire la proiectul promovat;
- h. Participarea autorităților la dezbaterile și lansările de documente de politici elaborate de OCS-uri;

⁴ Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, Spațiul societății civile: crearea și menținerea, în lege și în practică, a unui mediu sigur și propice, Rezoluție, 9 octombrie 2013, A/HRC/RES/24/21, disponibil la: <https://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?Open&DS=A/HRC/RES/22/6&Lang=E>.

⁵ Comisia Europeană – „European Governance – a white Paper, (2001/c 287/01) 428 final, disponibil la: http://europa.eu/rapid/press-release_DOC-01-10_en.htm.

⁶ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, Recomandarea CM/Rec(2007)14 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind statutul legal al organizațiilor neguvernamentale în Europa, disponibilă la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d534d.

⁷ Codul de bune practici privind participarea societății civile în procesul de luare a deciziilor, 2009, disponibil la: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802eed5c>

- i. publicarea tuturor proiectelor de acte normative elaborate și expedierea anunțului persoanelor din lista OSC-urilor interesate; indicarea exactă a actului normativ care urmează a fi modificat sau indicarea domeniului sau a unei abrevieri sugestive (spre exemplu, proiect de lege pentru modificarea sistemului de integritate) și excluderea formulării generale „cu privire la modificarea unor acte legislative”, în scopul facilitării găsirii documentului;
- j. Publicarea sintezelor de comentarii / tabelelor de divergențe elaborate în urma consultărilor publice
- k. Organizarea dezbaterilor publice atunci când din comentariile primite reiese clar că proiectul supus consultărilor publice necesită îmbunătățiri;
- l. Îmbunătățirea modalității de publicare a proiectelor de acte normative sau de politici publice fie prin îmbunătățirea platformei de participare www.particip.gov.md, fie prin îmbunătățirea compartimentului „transparența în procesul decizional / transparența decizională” la fiecare autoritate publică. Pe pagina web / platformă trebuie să se regăsească proiectul inițial și nota informativă, datele cu privire la consultările publice, rezultatele consultărilor publice, versiunea proiectului expediată Guvernului spre aprobare, link-ul la versiunea adoptată de Guvern și link-ul la proiectul înregistrat în Parlament.
- m. Redactarea unor rapoarte privind transparența decizională care să cuprindă o analiză calitativă, inclusiv prin prezentarea propunerilor de îmbunătățire a procesului de consultare publică.

2. La nivelul Parlamentului

- a. Redactarea și publicarea unui plan de adoptare a legislației pe fiecare sesiune parlamentară – aceasta va oferi acces pentru OSC-uri la agenda Parlamentului și posibilitatea de feedback calitativ;
- b. Publicarea datelor de contact (poșta electronică, numere de telefoane) ale deputaților, asistenților acestora, comisiilor parlamentare, consultanților din comisiile parlamentare – la acest moment nu este clar cui OSC-urile pot să expedieze comentarii;
- c. Elaborarea, publicarea și actualizarea regulată a listei OSC-urilor interesate de procesul decizional, pe domenii sau pentru fiecare comisie parlamentară separat, inclusiv în urma recepționării cererilor;
- d. Prevederea expresă în Regulamentul Parlamentului a obligației de organizare a consultărilor publice, similar proiectelor elaborate la nivel de Guvern, pentru inițiativele deputaților care implică schimbări considerabile;
- e. Organizarea dezbaterilor publice pe marginea proiectelor de lege importante și acolo unde din sinteza obiecțiilor este clar că o parte importantă din propunerile OSC-urilor nu au fost acceptate sau care, în urma consultărilor publice, ridică obiecții substanțiale și bine argumentate cu privire la proiectul promovat;
- f. Participarea la dezbaterile și lansările de documente de politici elaborate de OSC-uri;
- g. Instituirea consiliilor de experți pe lângă comisiile parlamentare, din componența reprezentanților OSC conform direcțiilor principale de activitate ale comisiilor, după cum este prevăzut de Concepția privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă, printr-un concurs de selectare;
- h. Efectuarea consultărilor prin expedierea proiectelor de acte normative înregistrate la Parlament OSC-urilor înscrise în lista părților interesate (a se vedea p. a mai sus) – simpla publicare pe pagina web a Parlamentului nu este suficientă pentru o consultare veritabilă;
- i. Organizarea întrunirilor ad-hoc pentru consultări asupra unor probleme concrete de pe agenda Parlamentului și asupra altor probleme de interes național, după cum este prevăzut de Concepția privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă;
- j. Organizarea audierilor publice de către fiecare comisie parlamentară permanentă pentru consultarea OSC-urilor în probleme de pe agenda Parlamentului sau în alte probleme de interes național, după cum este prevăzut de Concepția privind cooperarea dintre Parlament

- și societatea civilă. O bună practică au constituit audierile anunțate de Parlament în iunie 2016 înainte de votarea „pachetului de legi cu privire la integritate”;
- k. Publicarea agendei ședințelor Plenului Parlamentului și ale comisiilor parlamentare integrale și din timp, cu cel puțin 7 zile înainte;
 - l. Reglementarea clară în Regulamentul Parlamentului a situațiilor când proiectele de acte normative vor fi adoptate în procedură de urgență;
 - m. Asigurarea accesului liber al OSC-urilor la ședințele ședințelor comisiilor parlamentare – spre exemplu, prin eliberarea unor permise similare jurnaliștilor sau prin alte modalități acceptate de ambele părți;
 - n. Îmbunătățirea paginii web a parlamentului www.parlament.md, inclusiv a secțiunii „proiecte de acte legislative, pentru a asigura:
 - indicarea exactă a actului normativ care urmează a fi modificat (excluderea formulării „cu privire la modificarea unor acte legislative”;
 - includerea unor informații complete privind autorii inițiativei și argumentarea inițiativei;⁸
 - indicarea deputaților-raportori pe proiecte, inclusiv a consultanților din comisiile parlamentare responsabili de examinarea proiectelor și publicarea datelor de contact ale acestora;
 - o. Publicarea sintezei recomandărilor în urma consultărilor publice, după cum este prevăzut de art. 49¹ al Regulamentul Parlamentului;
 - p. Publicarea raportului/avizului comun al comisiilor parlamentare în urma dezbaterilor în comisiile parlamentare;
 - q. Publicarea pe pagina web a Parlamentului a versiunii proiectelor actualizate în urma discuțiilor în comisii;
 - r. Îmbunătățirea raportului anual privind transparența decizională prin:
 - publicarea informației cu privire la votul fiecărui deputat pentru fiecare proiect de act normativ votat în Parlament;
 - publicarea informației cu privire la numărul de acte normative adoptate ca urmare a inițiativei Guvernului și ca urmare a inițiativei legislative exercitate direct de către deputați, cu indicarea numelui deputaților autori;
 - s. Revizuirea Regulamentului Parlamentului prin excluderea posibilității deputaților de a veni cu amendamente conceptuale în a doua lectură a proiectului de act normativ. În cazul în care deputații doresc modificarea conceptuală sau de natură să modifice esențial proiectul, acesta trebuie să fie trimis autorității care l-a elaborat, cu indicarea modificărilor necesare și cu organizarea consultărilor publice repetate;
 - t. Publicarea hotărârii cu privire la modul de executare a Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă, adoptată la 16 februarie 2006 de Biroul Permanent al Parlamentului.

III. Care acte normative necesită modificări pentru asigurarea participării efective a societății civile în procesul decizional (lista nu este una exhaustivă):

1. Legea nr. 239 din 11 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional
 - a. Reglementarea analizei premergătoare inițierii elaborării deciziei, adică analiza *ex-ante*, la care poate participa și societatea civilă;
 - b. La art. 12 alin. (2) al Legii, considerăm că data de 10 zile lucrătoare pentru depunerea comentariilor trebuie să curgă din momentul publicării proiectului, nu din ziua publicării anunțului despre inițierea elaborării proiectului;
 - c. La art. 12, termenul de consultare de 10 zile lucrătoare este prea mic, propunem ca acesta să fie extins la 30 de zile calendaristice, similar termenului oferit pentru depunerea

⁸ Spre exemplu, la plasarea pe pagina web a proiectului noului Cod al Audiovizualului, înregistrat în Parlament pe 5 martie 2015 de către un grup de deputați PL, nu a fost publicat setul de documente necesare pentru examinarea acestuia, cum ar fi: nota informativă, avizele ministerelor și altor autorități de specialitate, declarația de compatibilitate a proiectului cu legislația UE.

- comentariilor comisiilor parlamentare (art. 53 alin. (1) al Regulamentului Parlamentului) și Direcției Juridice a Parlamentului (art. 54 al Regulamentului Parlamentului);
- d. Examinarea posibilității de cumulare a proiectului cu privire la actele normative, elaborat de Ministerul Justiției și transmis în mai 2016 Guvernului spre aprobare. Noul proiect va comasa 2 legi, și anume Legea nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative și Legea nr. 317-XV din 18 iulie 2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale. Acesta va reglementa adoptarea tuturor tipurilor de acte normative de către orice tip de autoritate publică. De asemenea, sunt prevăzute reguli și pentru elaborarea și adoptarea documentelor de politici. Procesul de elaborare și adoptare a actelor normative include inerent și procesul de consultare publică la fiecare etapă a procesului. Este nerațional să existe 2 legi separate care să reglementeze un proces unic.
2. Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului nr. 797 din 2 aprilie 1996
- a. Reglementarea detaliată a procesului de consultare publică a proiectelor de acte normative în Regulament, similar felului în care acesta este reglementat în Legea nr. 239 din 11 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional - la acest moment, procedura de consultare este lăsată la discreția comisiilor parlamentare, potrivit art. 49¹ alin. (2) al Regulamentului Parlamentului;
- b. Reglementarea în Regulamentul Parlamentului a faptului că comisiile parlamentare expediază proiectul înregistrat listei părților interesate - simpla publicare a proiectelor actelor normative pe pagina web, de la care se pornește termenul pentru depunerea comentariilor, nu este suficientă pentru o consultare veritabilă. Fiecare Comisie parlamentară urmează să notifice OSC înscrise în lista de ONG-uri întocmită de Parlament despre înregistrarea unui anumit proiect și să solicite comentarii;
- c. Propunem revizuirea Regulamentului Parlamentului prin excluderea posibilității deputaților de a veni cu amendamente conceptuale în a doua lectură a proiectului de act normativ. - Art. 65 al Regulamentului Parlamentului prevede că, înainte de lectura a doua, deputații pot prezenta amendamente la proiectul votat în prima lectură, dar nu reglementează expres dacă acele amendamente pot fi sau nu de natură conceptuală sau de natură să modifice esențial proiectul. În cazul în care deputații doresc modificarea conceptuală sau de natură să modifice esențial proiectul, acesta trebuie să fie trimis autorității care l-a elaborat, cu indicarea modificărilor necesare și cu organizarea consultărilor publice repetate.
3. Hotărârea Parlamentului nr. 373 din 29.12.2005 pentru aprobarea Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă
- a. Termenul de consultare de 15 zile lucrătoare este prea redus și nu este suficient pentru a pregăti și prezenta comentarii calitative, propunem ca acesta să fie extins la 30 de zile lucrătoare, similar cu termenul lăsat comisiilor parlamentare (art. 53 alin. (1) al Regulamentului Parlamentului) și Direcției Juridice a Parlamentului (art. 54 al Regulamentului Parlamentului) pentru comentarii și propuneri
4. Proiectul legii cu privire la actele normative, elaborat de Ministerul Justiției și transmis în mai 2016 Guvernului pentru aprobare
- a. La art. 25 de reglementat consultarea analizei *ex-ante* cu societatea civilă;
- b. În capitolul III de reglementat în detalii etapa publicării anunțului privind inițierea unui proiect de act normativ;
- c. La art. 39 alin. (3) de instituit obligativitatea organizării dezbaterilor atunci când există divergențe conceptuale în urma avizării și a consultării publice;
- d. La art. 40 de instituit regula publicării dosarului de însoțire a proiectului de act normativ;
- e. Examinarea posibilității de cumulare a proiectului cu Legea nr. 239 din 11 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional. Proiectul cu privire la actele normative va comasa 2 legi, și anume Legea nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative și Legea nr. 317-XV din 18 iulie 2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale. Acesta va reglementa adoptarea tuturor tipurilor de acte normative de către orice tip de autoritate publică. De asemenea,

sunt prevăzute reguli și pentru elaborarea și adoptarea documentelor de politici. Procesul de elaborare și adoptare a actelor normative include inerent și procesul de consultare publică la fiecare etapă a procesului. Este nerațional să existe 2 legi separate care să reglementeze un proces unic.

Organizațiile semnatare:

1. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM),
2. Transparency International-Moldova,
3. Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER),
4. Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC),
5. Centrul de Resurse DIALOG-Pro,
6. Asociația Presei Independente (API),
7. Asociația pentru Democrație Participativă (ADEPT),
8. Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE),
9. Asociația pentru Politică Externă (APE),
10. Ambasada Drepturilor Omului,
11. Asociația Promo-Lex,
12. Expert-Grup,
13. Centrul de analiză și prevenire a corupției (CAPC),
14. Centrul de Drept al Femeilor,
15. Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” (IDIS „Viitorul”),
16. Institutul de Politici Publice (IPP),
17. Piligrim-Demo,
18. Amnesty International-Moldova,
19. Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI).
20. Consiliul Național al Tineretului din Moldova (CNTM),
21. Centrul de Informare în Domeniul Drepturilor Omului (CIDO),
22. Asociația Antreprenorilor cu Dizabilități din Moldova (AEFL).